

תנת

SLOVNÍK A VYSVĚTLÍVKY

OD

TH. DR. C. FRANT. KARBANA,

KATECHETY V PLZENCI.

V PLZENCI

NAKLADEM VLASTNÍM.

1902.

תנת

SLOVNÍK A VYSVĚTLÍVKY

OD

TH. DR. C. FRANT. KARBANA,

KATECHETY V PLZENCI.

V PLZENCI

NÁKLADEM VLASTNÍM.

1902.

Od téhož spisovatele vyšla následující díla:

1. První hebrejsko-český slovník za . . . . . 20 kr.
2. Arabsky čísti a psáti . . . . . 25 kr.
3. Syrsky čísti a psáti . . . . . 25 kr.
4. Porta linguarum orientalium bohemica . . . . 20 kr.
5. רֹזֵת (slovník) . . . . . 28 kr.
6. עֲבֻדָּה (slovník) právě v tisku.

Kniha Rút (רות) bývala považována za část knihy „Soudců“. Nesouvisí však zpráva v ní uvedená nikterak s obsahem knihy: „Soudců“ tvoří spíše pro sebe svým obsahem celek. Zpráva ta pochází z pozdějšího času soudců.

Obsah

knihy tvoří rodinná událost, z času soudců, kdy v Judsku veliká nouze a bída vypukla, odebral se betlémita Elímelek s manželkou Noemi a syny Machlónem a Kiljonem do území moabského. Elímelek záhy zemřel a jeho synové vzali sobě za manželky dvě moabitzky Orpu a Rút-u, ale oba za krátko zemřeli dítek nezůstavivše. Tu vrátila se Noemi zpět do vlasti své, kamž ji Rút následovala. Včase jejich návratu byla právě sklizeň obilí v Betlémě a obě živili se zde sbíráním klasů. Rút přišla náhodou na pole zámožného betlémity Boaza, který se jí ujal a jako blízký příbuzný ji pojal za manželku (zákon levirátu). Rút porodila mu Obéda, děda Davidova.

Pisatel

této knížičky jest neznám. Talmudisti a za nimi mnozí židovští i křesťanští vykladatelé považují Samuěle za původce, jiní opět krále Hiskiu, jiní zase Esru. Obsah knihy ukazuje zřejmě dosti, že pochází z času pozdějšího, kdy Samuěle více nebylo. Novější exegetové domnívají se, že událost spadá do času vyhnanství anebo do času po vyhnanství.

Čas, kdy byla sepsána?

Konec knihy, kde se ve 4. hl. ve v. 18.—22. vypravuje rodokmen Davidův ukazuje zřejmě, že teprvé po Davidovi byla sepsána. Z tohoto vnitřního důvodu jakož i z četných chaldajismů souditi dlužno, že dobu sepsání hledati musíme v dobách hebrejského království; což i zvyk při postoupení a prodeji, kde prodávající musí střevíc zouti a jej kupujícímu podati hl. 4 v. 7 podporuje. Přesně se ovšem čas určití nedá.

Účel

jest čistě historický a upomíná na zauzlení příhod a řízení, kterými se stala moabitka prababičkou Davidovou a takto polocizí jeho původ se líčí.

Namítá se ovšem, že jest celý děj pouhou smyšlenkou, než i tato musí míti svůj účel a tvrdí-li kdo, že pisatel chtěl odporoučeti sňatek z povinnosti, slávu domu Davidova zvětšiti, proti nesnášenlivosti vůči cizincům vystoupiti, manželství s cizozemkami odporučovati, pak nalezneme mnoho, co k dosažení tohoto účelu jest zbytečné a ktomu nikterak nepřispívá. Ostatně byla by stačila upomínka na sňatek z povinnosti jak se v pentateuchu nachází. A kterak jest rozmnožena sláva rodu Davidova? že snad pochází z polopohanského rodu? z chudé moabitky? Oproti cizincům nebyli israelité nesnášenlivými (hl. 2. v. 12.) a přiznali-li se ku kultu Jehovovu ani sňatky jejich nebylo opovrhováno. Ostatně líčení jest zcela prosté a bez ozdoby, průběh celé události přirozeně podán tak, že o pravdivosti nelze pochybovati. Contradikci hl. 1. v. 21. a hl. 4. v. 3.—6. viz na svém místě v poznámkách. Ostatně nebyl by Elimelek jako zámožný muž vlasti svou opustil právě tak, jako ji neopustil Bóaz, kdyby nouze vzniklou neúrodou naň nebyla citlivě doléhala.

רות

Hlava I.

V. 1. וְ spojka a; — הָיָה byl, stal se, imperf. יִהְיֶה, apoc. יְהִי; — בְּ v; — יוֹם den, pl. יָמִים, stavv. יָמִי; — שָׁפַט, imp. יִשְׁפֹּט vl. rozdělil, soudil, part. שֹׁפֵט soudce; הָ (vl. הֵל) člen; רָעַב hlad, bída; אֲרֶץ země, pl. אֲרָצוֹת; — שָׁלַךְ šel, imp. יִלְךְ, imperat. לֵךְ jdi!, Hif. הוֹלִיךְ vedl; — אִישׁ pl. אֲנָשִׁים muž; — מִן z, se, od předl.; — בַּיִת dům, stav. וָבַיִת, pl. בְּתֵימִים; מִבַּיִת z domu; — לֶחֶם chléb; — בַּיִת לֶחֶם (vl. dům chleba) Im. vl. Béth lechem (Betlém); — יְהוּדָה Im. vl. (velebený) Jehúdá (Juda) m., kmene i země; לְ k, k vůli s inf. značí účel: aby etc., — גָּר imp. יִגֹּר bydlil, pohostinu byl; שָׂדֵה pole, kraj, m., pl. שָׂדוֹת; מוֹאָב Im. vl. (žádaný) m., kmene, kraje na východní straně mrtvého moře; הוּא (pl. הֵמָּה, הֵם) on náměst, os. m. r. הִיא (pl. הֵן, הֵנָּה) ona; — וְ spojka: a; — אִשָּׁה f. žena, (se suff. אִשְׁתִּי moje žena, אִשְׁתְּךָ tvoje žena, אִשְׁתּוֹ jeho žena) manželka, pl. נָשִׁים; — שְׁנַיִם (st. v. שְׁנֵי) m. dva, שְׁתַּיִם (st. v. שְׁתֵּי); — וְ spojka: a; בֵּן dítě, syn, se suff. בָּנָיו synové jeho pl. בָּנִים (st. v. בְּנֵי).

V. 2. וְ spojka: a; שֵׁם pl. שְׁמוֹת jméno; הָ člen; אִישׁ pl. אֲנָשִׁים muž; — אֱלֹהִים (Bůh jest král) jm. vl. m. Elimelek; — אִשָּׁה pl. נָשִׁים žena; — אִשְׁתּוֹ žena jeho; — נַעֲמִי (místo נַעֲמִית Milostivá) jm. vl. ž. Naámí; — שְׁנַיִם (st. v. שְׁנֵי) dva; — בֵּן syn, fol. בָּנִים (st. v. בְּנֵי), בָּנָיו synové jeho; — מַחֲלוֹן (z מַחֲלָת) Nemocný Im vl. m. Machlón; — כְּלִיזֹן (mizící) Im. vl. m. Kíljón; — אֶפְרַתִּי efratský; — מִן z, ze; בַּיִת לֶחֶם (dům chleba) Bétlechem; — יְהוּדָה Im. vl. m. (velebený) Jehúdá; וְ a; — בּוֹא (imp. יָבֹא) vešel; — שָׂדֵה pl. שָׂדוֹת pole, kraj; — מוֹאָב Im. vl. m. Móáb (vl. žádaný); הָיָה byl imperf. יִהְיֶה pl. יִהְיוּ; — שָׁם tu, tam.

V. 3. וְ a; — מוֹת zemřel (imp. וַיָּמָת); — אִישׁ pl. אֲנָשִׁים muž; שָׂרָא zbyl, zůstal; — הִיא ona; — וְ a; — שְׁנַיִם (st. v. שְׁנֵי) dva; בֵּן syn pl. בָּנִים (st. v. בְּנֵי) se suff. בָּנֶיהָ synové její.

V. 4. נָשָׂא imperf. (יִשָּׂא) zdvihl, vzal; — לְ značka dativu; — הוּא on pl. הֵם oni; — אִשָּׁה pl. נָשִׁים žena, manželka; מוֹאָבִיָּה moabitka; — שָׁם

jméno, pl. שְׁמוֹת; — הָ člen; אַחַת f. jedna; m. אֶחָד jeden; — עֲרַפָּה Im. vl. ž. (Gazella) Orpa; — שְׁנִית f. druhá, m. שְׁנִי druhý; — הָ člen; — רוֹת Im. vl. ž. (vl. רְעוּת přitelkyně) Rút; — יָשַׁב (imperf. יֹשֵׁב, impert. שָׁב) seděl, obýval, zůstal; — שָׁם tam; — פֹּי asi; — עָשָׂר deset; — שָׁנָה rok, pl. שָׁנִים.

V. 5. מוֹת zemřel; — גַּם také; — שְׁנַיִם dva (st. v. שְׁנֵי); — הוּא on, pl. הֵם oni; — מַחְלוֹן Im. vl. (Nemocný) Machlón; — וְ a; — כְּלִיזֹן (mizící) Im. vl. m. Kiljón; — וְ a; — שָׂאר zbyl, zůstal, osiřel; — הָ člen; — אִשָּׁה pl. נָשִׁים žena, manželka; — מִן po, ze, od; — יָלַד pl. יְלָדִים dítě, st. v. יִלְדִי; — הָ naměst. příponná její; — וְ a; — מִן po, ze, od; — אִישׁ muž, pl. אֲנָשִׁים; — אִישָׁה její muž.

V. 6. קוּם vstal; imperf. s וְ convers. וַיִּקָּם; הִיא f. ona; — כַּלָּה nevěsta, pl. כַּלּוֹת; הִיא zájmeno příp. její; — שׁוּב imperf. apoc. יָשַׁב vrátil se; — מִן od, z, ze; — שָׂדֵה pl. שְׂדוֹת kraj; מוֹאָב Im. vl. m. Moáb (vl. žádaný, kraje); — כִּי neboť; — שָׁמַע slyšel, imperf. יִשְׁמַע; — וְ v; — כִּי že; — פָּקַד imp. יִפְקַד navštívil, shlédli; — יְהוָה Im. vl. Boha, Hospodin, od sl. הָיָה byl; — אֶת-נָא značka accusativu; — עַם národ, lid (v pause); pl. עַמִּים, lid jeho; — לְ an (dal) s inf. תַּת; — נָתַן inf. תַּת imperf. יִתֵּן dal; — לְ značka dat.; הֵם oni; — לֶחֶם chléb, לֶחֶם.

V. 7. יָצָא (imp. יֵצֵא, imprtv. יֵצֵא) vyšel s předl. מִן od, z, ze; — הָ člen; — מְקוֹם pl. מְקוֹמוֹת místo; — אֲשֶׁר relat. který, á, é; — הָיָה byl, הָיְתָה byla imp. יִהְיֶה; — שָׁמָּה (שָׁם s הָ finál.) tam; — וְ a; — שְׁתֵּי dvě (st. v. שְׁתֵּי); — כַּלָּה nevěsta pl. כַּלּוֹת s הָ zájm. příponným; s nevěstami svými; — עִם s, se; עִמָּה s ní; וְ a; — הֵלֵךְ (imp. יֵלֶךְ, imperat. לֵךְ) šel; — וְ v, na, po; — דֶּרֶךְ pl. דְּרָכִים cesta; — לְ aby (inf.); — שׁוּב (imp. יָשׁוּב) vrátil se (s אֶל k, do); — אֲרֶץ pl. אֲרָצוֹת země; — יְהוּדָה (Velebený) Im. vl. m. Jehúda. —

V. 8. וְ a; — אָמַר imp. יֹאמֶר, p. יֹאמֶר řekl; — נְעָמִי Im. vl. ž. (Milostivá) Naámí; — לְ značka dativu; — כַּלָּה pl. כַּלּוֹת nevěsta; שְׁתֵּי f. dvě (st. v. שְׁתֵּי); — הֵלֵךְ imp. יֵלֶךְ, imp. לֵךְ šel; — שׁוּב fut. יָשַׁב vrátil se; — אִשָּׁה každá; — לְ k, do; — בַּיִת st. v. בֵּית pl. בָּתִּים dům; — אִם pl. אִמוֹת matka; אִמּוֹ matka jeho, אִמָּה matka její; — עָשָׂה imp. יַעֲשֶׂה učinil; — יְהוָה Im. vl. m. Boha, Hospodin, od slov. הָיָה byl; — עִם s, se, se suff. עִמִּי se mnou; עִמָּכֶם s vámi; — חֶסֶד m. milosrdenství, přátelství; — כַּאֲשֶׁר jako; — מוֹת zemřel, part. se čl. הָ; וְ i; — עָמַד, jen se suff. 1. os. עָמַדִי povstalo z עם s a demonstr. הָ důraznější než עִמִּי se mnou.

V. 9. נָתַן dal imperf. יִתֵּן; — לְ značka dativu; — וְ a; — מָצָא imperf. יִמָּצֵא nalezl; — מְנוּחָה odpočnutí, tiché obydlí, pokoj; אִשָּׁה žena, manželka; každá; — בַּיִת st. v. בֵּית dům; — אִישׁ pl. אֲנָשִׁים muž; — נָשַׁק imp. יִשַּׁק

políbil; — **ל** značka dat.; — **נָשָׂא** fut. **יִשָּׂא** pozdvihl; — **קוֹל** pl. **קוֹלוֹת** hlas; — **יָבַח** imperf. **יִבְחַח** plakal.

V. 10. **אָמַר** imp. **יֹאמַר** řekl; — **ל** značka dat.; — **כִּי** nepřekládá se, rovno dvojtečce; — **אִתְּךָ** s, se, **אִתְּךָ** s tebou; — **שׁוּב** fut. **יָשׁוּב** vrátilse; — **ל** k, ke, ku; — **עַם** národ, lid, **עַמְּךָ** lid tvůj, pl. **עַמִּים**.

V. 11. **אָמַר** řekl, imp. **יֹאמַר**, p. **יֹאמַר**; **שׁוּב** vrátil se; — **בַּת** dcera, pl. **בָּנוֹת** st. v. **בָּנוֹת**; **בְּנֹתַי** dcery mé! — **לְמָה** proč (kčemu); — **הֲלֵךְ** imp. **יֵלֵךְ** šel; — **עַם** s; — **ה** částice tázací: zda? — **עוֹד** více, ještě; — **ל** značka dat., — **בֵּן** syn, pl. **בָּנִים**; — **ב** v; — **מַעַ** pl. **מַעִים** nitro, život; — **הָיָה** byl; — **ל** za, k; — **אִישׁ** muž, pl. **אֲנָשִׁים**.

V. 12. **שׁוּב** vrátil se; — **בַּת** (pl. **בָּנוֹת**) dcera; — **הֲלֵךְ** imp. **יֵלֵךְ** šel; — **כִּי** neboť; aby — **יִזְקֶנּוּ** fut. **יִזְקֶנּוּ** šedivý vlas míti, sestarati; — **הָיָה** byl, inf. constr. **הָיֹוֹת** — **מִן** od; — **ל** k, za; — **אִישׁ** muž; — **יָשׁ** byl; — **תִּקְוָה** naděje; — **גַּם** také; — **לַיְלָה** s **ה** parag. pl. **לַיְלֹוֹת** noc; se členem; — **יָלַד** imp. **יֵלֵד** porodil; — **בֵּן** pl. **בָּנִים** syn.

V. 13. **ה** zda; — **לְהֵן** proto, kvůli; — **שָׁבַר** doufal, přál si; — **עַד** až; **אֲשֶׁר** až do, kdy; — **גָּדַל** byl nebo stal se velikým, dorostl (imp. **יִגְדַל**); — **עָנָן** uzavřítí, Nif. se zavřítí s **ל** (k vůli někomu); k vůli muži, na něhož kdo k vůli zasnoubení čeká chald.; — **בְּלִתִּי** adv. ne; **לְבַלְתִּי** před inf. ne příliš, před verb. fin. tak že, ne; aniž by; — **הָיָה** byl; stal se inf. constr. **הָיֹוֹת**; — **אֵל** ne tak!; **בַּת** pl. **בָּנוֹת** dcera; c. **בָּנוֹת**; — **כִּי** neboť; — **מַר** pl. **מָרִים** úzkost; starost; — **מְאֹד** velmi, velice; — **מִן** od, z; — **כִּי** neboť; — **יָצָא** imperf. **יִצֵּא** vyšel; — **ב** v, na, proti; — **יָד** (c. **יָד**) ruka, duál **יָדַיִם**; **יְהוָה** od **הָיָה** Im. vl. Boha: Hospodin;

V. 14. **נָשָׂא** pozdvihl, imp. **יִשָּׂא**; — **קוֹל** pl. **קוֹלוֹת** hlas; — **יָבַח** imp. **יִבְחַח** plakal; — **עוֹד** silně, velmi, opět; — **נָשַׁק** imp. **יִשַּׁק** políbil s **ל**; — **תַּחְנוּנָה** tchýně, švegruše; — **דָּבַק** imp. **יִדְבַק** s. **ב** přidržel se někoho.

V. 15. **אָמַר** imp. **יֹאמַר** řekl; — **הִנֵּה** hle! — **שָׁבָה** fut. **יָשׁוּבָה** odvedl, navrátil; — **יְבֻמָּת** f. švagrová, příbuzná; — **אֶל-** k, ke; — **עַם** pl. **עַמִּים** národ, lid; — **אֱלֹהִים** Bůh, bůh; pl. **אֱלֹהִים**; — **שׁוּב** vrátil se; — **אַחֲרַי** za, vl. c. od **אַחֲרֵי** pozdější pl. **אַחֲרֵים**; —

V. 16. **אֵל** ne; — **פָּנַע** imp. **יִפְנַע** úsilovně prosil, odporoval, protivil; Hif. **הִפְנִיעַ** učil, bykdo úsilovně prosil; s **ב**; — **ל** opisuje větu účelnou; — **עָזַב** imp. **יַעֲזֹב** opustil; — **שׁוּב** vrátil se; — **מֵאַחֲרַי** od zadu-pryč; — **כִּי** neboť;

V. 17. **אֶל-אֲשֶׁר** kam; — **הֲלֵךְ** imp. **יֵלֵךְ** šel. — **בְּאֲשֶׁר** kdekoli; — **לֹוֹן** dlel; Hif. zkráceno **לִין** místo **הֲלִין** imp. **יִלִּין**; — **מוֹת** zemřel; — **שָׁם** tam; — **קָבַר** imp. **יִקְבֹּר** pochoval; — **כֵּן** tak; — **עָשָׂה** imp. **יַעֲשֶׂה** učinil; — **יִסַּף**

rozmnožil, přidal; Hif. הוֹסִיף imp. יוֹסִיף; — מוֹת pl. מוֹתִים smrt; — פָּרַד oddělil, Hif. s בֵּין vl. mezi; —

V. 18. רָאָה imp. יִרְאָה apoc. יָרָא; viděl; — כִּי že; — יָאֵמֵן imp. יִאֵמֵן ostrý byl, smělý; Hitp. smělym se ukázal; — הִיא ona; לָכֵת inf. הִלָּךְ; — אַת s, se, se suff. אָתָּה sní; — חָרַל imp. יִחַרְלֵל ustal; רָבַר řekl, mluvil; Pi. דָּבַר pravil, mluvil; — אֵלַיָּהּ k ní suff; —

V. 19. הִלָּךְ šel; — שְׁנַיִם dva; שְׁתֵּי dvě, obě, st. v. שְׁתֵּי; — עַד až; — בּוֹא imp. יָבֵא šel, vešel; — הָיָה imp. יִהְיֶה apoc. יְהִי byl; — כַּךְ jak; — הוֹם vl. křičel; Nif. imp. יָהֵם do zmatku upadl; zděsil se; — כָּל־ všecek; — עִיר město pl. עָרִים; — עָלַי se suff. nad; — אָמַר imp. יֹאמַר řekl (s následujícím rčením); — זֶה tento; זֹאת tato; —

V. 20. אֵלַי se suff. k; — אֵל־ ne; — קָרָא s לָ imp. יִקְרָא nazval; מָרָא Im. vl. chald. (Zarmoucená, hořká) od sl. מָר f. מָרָה hořký; — מָרַר byl hořký, imp. יִמַּר Hif. הִמָּר zarmoutil s לָ; — שָׂרִי Mocný, Všemohoucí, epitheton boží, stává též samo o sobě; — מְאֹד velmi.

V. 21. אָנִי já; — מָלֵא f. מְלֵאָה plný; — הִלָּךְ imp. יִהְלָךְ šel; — רִיקָם prázdný; — שׁוּב vrátil se, Hif. הִשִּׁיב učinil, by se vrátil; — לָמָּה proč; — עָנָה s בָּ tísnil, ponížil; — רָעַע imp. יִרַע hněval se; Hif. הִרַע soužil s לָ.

V. 22. שׁוּב imp. apoc. יָשַׁב vrátil se; מוֹאָבִיָּה moabitka; — כְּלָתָה nevěsta; — עָם s, se; — יָשַׁב imp. יִשַׁב bydlil; — שָׂדֵה pole, kraj; pl. שְׂדוֹת st. v. שְׂדֵי; — קָצִיר c. קָצִיר čas žní; — שְׁעָרִים ječmen od sing. שְׁעָרָה.

Hlava II.

V. 1. וָ a; — לָ znač. dat.; נְעָמִי (נְעֻמִית) Im. vl. (pěkná, milostivá); — מוֹדַע i מוֹדַע m. známost; od יָדַע znal; concret. známý; — אִישׁ muž, pl. אַנְשִׁים; — גְּבוּרָה mocný, udatný; — תֵּיל zámožný; — מִן z, ze; — מִשְׁפָּחָה (c. פִּתְחָה) rodina, kmen, příbuzenstvo; — אֱלֹהֵימָלְכָךְ Im. vl. (Bůh jest král.); שָׁם pl. שְׁמוֹת jméno; — בְּעֹז (snad. síla) Im. vl. m. Bóaz; —

V. 2. וָ a; — אָמַר řekl (s následující řečí); imp. יֹאמַר, p. יֵאמַר; — רוּת Im. vl. (přítelkyně); הָ člen; — מוֹאָבִיָּה moabitka; — אֵל־ k, ke, ku; — הִלָּךְ šel, imp. יִלָּךְ; — נָא přec; — שָׂדֵה pl. שְׂדוֹת pole; — לָקַט imp. יִלְקֹט sbíral; — שְׁבֵלֵת pl. שְׁבֵלִים klas; — וָ v, ve; — אַחַר potom, po, za; — אֲשֶׁר který; — מָצָא imp. יִמָּצֵא našel; — תֵּן přizeň, milost; — עֵינַי (c. עֵינַי) duál. עֵינַי oko c. עֵינִי oko; — בַּת dcera, pl. בָּנוֹת; — בּוֹא imp. יָבֵא přišel; — לָקַט imp. יִלְקֹט sbíral; — אַחֲרַי po, za; —

V. 3. קוֹצֵר part. od קָצַר žal; pl. קוֹצְרִים; — קָרָא imp. יִקְרָא přihodilo se; — מְקָרָה setkání, náhoda, osud; — תְּלָקָה pl. תְּלָקוֹת pole, kus (země); — מִשְׁפָּחָה rodina, příbuzenství; —

V. 4. הנה hle! — בית c. בית pl. בתים dům; לחם chléb; — קוצר žnec; — עם s; — ברך klekl; — Pi. ברך fut. יברך požehnal; s לָ komu; —

V. 5. נער pl. נערים mladík, jinoch; — על nad; קוצר žnec; — נצב postavil; Nif. נצב byl postaven; נצב představený; — מי kdo; — נערה pl. נערות dívka, mladice; זה tento, זאת tato.

V. 6. ענה odvětil, imp. יענה, apoc. יען; — שוב vrátil se; —

V. 7. אסף sbíral, shromáždil, připojil se; — עמר, pl. עמרים snop; — עמד imp. יעמד stanul, trval; — מן od; — אז potom, מאז odtud; — od; בקר pl. בקרים ráno; עד až do; — עתה čas; — מעט ani na chvíli; (krátka); —

V. 8. הלא nuže; — שמע imp. ישמע slyšel; — אל ne; — לָ s inf. opisuje větu účel.; — אחר jiný; — גם také; — לא ne; — עבר imp. יעבר přešel; — מזה odtud; — כה tak; — דבק imp. ידבק s עם připojil se k; —

V. 9. קצר imp. יקצר žal; sekal; — הלא hle! (nebo); — צוה ustanovil; Pi. צוה rozkázal s acc.; — את značka acc.; — לבלתי aby ne; — נגע imp. יגע udeřil, dotkl se; — צמא imp. יצמא žíznil; — אל k, ke, ku; — כלי pl. כלים nádoba; — שתה imp. ישתה pil; שׂאב imp. ישׂאב čerpal.

V. 10. נפל imp. יפל padl; — על nad, na; — פנה, pl. פנים c. פני tvář; — שחזו poklonil se, Hitpa. השתחוה fut. ישתחו poklonil se; — ארץ pl. ארצות země; — ארצה k zemi; — מהוּע proč, (odkud); — מצא našel; — נכר poznal, rozhodl; — נכרי f. נכריה cizí, cizozemec; —

V. 11. ענה imp. יענה apoc. יען odvětil; — נגד oznámil; Hof. נגד; — כל vše; — עשה imp. יעשה učinil; — את s, se; — חמות švegruše; — מות (c. מות) smrt; — עזב imp. יעזב opustil; — אב pl. אבות otec; — אם pl. אמות matka; — מולדת narození; — ארץ מולדת rodiště, vlast; — עם pl. עמים národ; — ידע imp. ידע znal; תמול spojeno se שלשם včera (prvé); — שלשם předevěcírem; —

V. 12. שלם imp. ישלם šťastně žil; — פעל pl. פעלים skutek; — היה byl; — משכרת mzda; — שלם m. שלמה f. plný; — אלוה Bůh (sílný), pl. maiest. אלהים — ישראל Im. vl. Jákobovo a národu; (vl. bojovník Boží); — חסה imp. יחסה vzal útočiště, utekl se; — תחת pod; — כנף du. כנפים křídlo; —

V. 13. ארון pl. ארנים pán; — נחם potěšil Pi.; — דבר mluvil, Pi. דבר; — על nad; — לב pl. לבות srdce; — שפחה pl. שפחות děvečka; — כּ jako, אחת jedna.

V. 14. עת pl. עתים čas; לעת v čas; — אכל jídlo; — נגש imp. יגש přisěl; — הלם sem; — אכל imp. יאכל jedl; טבל imp. יטבל omočil; — פת pl. פתים kus, skýva; — חמץ ocet; — ישב imp. ישב posadil se; — צד strana; מצד stranou; — קוצר žnec; — צבט chald. imp. יצבט nabral; קלי

pšenice, (vl. zrna, pšeničná v klasech); — שָׁבַע imp. יִשְׁבַּע byl syt; — יוֹתֵר pozůstatek od יָתַר pozůstal (נָתַר ulomil.);

V. 15. קוּם vstal; imp. apoc. יָקָם; — לָקַט imp. יִלְקֹט sbíral; — צָוָה ustanovil, Pi. צָוָה poručil, přikázal; — אָמַר řekl, imp. יֹאמַר, inf. c. לֵאמֹר, אָמַר = לֵאמֹר (řka); — גַּם také; — בֵּין mezi; — עֵמָר pl. עֵמָרִים snop; —

V. 16. פָּלַם urazil Hif. הִכְלִים zabraňoval, urazil; — שָׁלַל, inf. abs. שָׁל, imp. יִשָּׁל výtáhl, vrhl; — צָבַת pl. צְבָתִים snop; — עָזַב imp. יַעֲזֹב nechal (ležeti při vázání); — גָּעַר imp. יִגְעַר domlouval s בָּ.

V. 17. עַד až do; — עָרַב pl. עֶרְבֹת večer; — תָּבַט imp. יִתְבַט vyloukl; — כַּד jako, asi; — אִיפָּה éfa; שָׁעַר pl. שְׁעָרִים míra (3. 15).

V. 18. נָשָׂא imp. יִשָּׂא zdvihl, nesl; — עִיר pl. עָרִים město; — רָאָה imp. apoc. יָרָא viděl; — חֲמוֹת švegruše; — יָצָא imp. יֵצֵא vyšel Hif. הוֹצִיא vyňal; — נָתַן dal, imp. יִתֵּן; — נָתַר ulomil, Hif. הִתִּיר rozvázal; יוֹתֵר zbyl; Hif. הוֹתִיר zanechal (uschoval); — שָׁבַע přebytek, hojnost, nasycení.

V. 19. אִיפֹּא kdes; — יוֹם pl. יָמִים den; הַיּוֹם dnes; — אָנָּה kdes, odkud; — עָשָׂה dělal; — כּוּר kopal, zahrnul; — עָשָׂה imp. יַעֲשֶׂה pracoval, dělal; — בָּרַךְ klekl, žehnal, part. pass. בָּרוּךְ požehnaný; — נָגַד oznámil; שֵׁם jméno;

V. 20. כַּלָּה nevěsta pl. כַּלּוֹת; — הוּא on; — עָזַב nechal, opustil; — חֶסֶד přízeň pl. חֶסְדִּים (milosť); — תָּיַב žil, imp. יִתְיַב, part. חי pl. חַיִּים živý; — אֶת־ znač. acc.; — מוֹת zemřel, מַתִּים zemřelí; — קָרוֹב pl. קְרוֹבִים; blízký, (příbuzny); — לָנוּ nám; — גָּאַל fut. יִגְאַל vykoupil; גֹּאֵל vykupitel, příbuzný (pokrevní); מִגְּאֹל, kdo příbuzného přijal.

V. 21. יָדְבַק imp. יִדְבֹּק následoval, přidržel se; — כּוּל měřil, Pi. vydržel; — עַד dokud; — קָצִיר c. קְצִיר žeň, požaté obilí; —

V. 22. כַּלָּה pl. כַּלּוֹת nevěsta; טוֹב dobře; — יָצָא imp. יֵצֵא vyšel; — אֶת־ aby; — פָּגַע imp. יִפְגַּע s בָּ odpíral, napadl, tloukl; — אַחֵר jiný. —

V. 23. כַּלָּה imp. יִכָּלֶה byl ukončen; — שְׁעָרָה pl. שְׁעָרִים ječmen; — חֲטָה pl. חַטִּים pšenice; — יָשַׁב imp. יִשַׁב bydlila, zůstala; — חֲמוֹת švegruše.

Hlava III.

V. 1. ו a; — אָמַר řekl; imp. יֹאמַר; — לָ značka dat.; — חֲמוֹת švegruše; — בַּת pl. בָּנוֹת dcera; — הֲלֵא viz, hle; — מְנוּחָה pl. מְנוּחִים klid, pokoj, odpočinek; — בָּקַשׁ hledal, žádal; Pi. בִּקֵּשׁ imp. יִבְקֹשׁ stále hledal; — יָטַב imp. יִיטַב dobrým byl; יִיטַב־לְךָ dobře ti bylo; — אֲשֶׁר který, který by; —

V. 2. עַתָּה nyní; — מוֹדַעַת f známý, příbuzný; — הָיָה byl; — אֶת־ s, se; — נַעֲרָה pl. נְעָרוֹת dívka, děvečka, služka; — הִנֵּה hle! viz!; — הוּא

on; — זָרָה sypal, házel, věl (obilí) Py. pass. part. זָרָה za מזֶרֶה; — אֶת־ s, se, na; גָּרַן humno, mlat; — שְׁעָרָה pl. שְׁעָרִים ječmen; — לַיִל s הֵּ parag. לַיִלָּה pl. לַיְלוֹת noc; הַלַּיְלָה tuto noc, v této noci; —

V. 3. רָחַץ imp. יָרַחַץ umyl se, vykoupal se; — סָוַף imp. יָסוּף namazal (olejem tělo); — שׁוּם imp. יָשׁוּם postavil; s acc. oblékl (šat), chald; — שְׂמָלָה pl. שְׂמָלוֹת oděv, šat (ženský.); — עַל nad, na; — יָרַד imp. יָרַד sestoupil, zdechald; — גָּרַן humno, mlat; — אֵל aby ne; אֶל־תִּגְדָּעִי ať tebe neuzří; — יָדַע imp. יָדַע uzřel; — אִישׁ pl. אַנְשִׁים muž; člověk; — עַד dokud, až ku; — כָּלָה konec; dokončení; — אָכַל imp. יָאֲכַל jedl; — שָׁתָה imp. יִשְׁתָּה inf. c. שָׁתו pil; napil se; —

V. 4. הָיָה byl, imp. יִהְיֶה apoc. יְהִי; — שָׁכַב imp. יִשְׁכַּב inf. שָׁכַב, se suff. שָׁכַבָּה ale i שָׁכַב, odtud se suff. בְּשָׁכַבּוּ položil se, šel spat — כִּי ve, v, ku; — יָדַע imp. יָדַע pozoroval; znamenal; — מְקוֹם pl. מְקוֹמוֹת místo; — שָׁם tam; — בּוֹא imp. יָבֹא šel; — גָּלָה imp. יִגְלֶה apoc. יִגַּל odkryl, Pi. גָּלָה imp. apoc. יִגַּל; — מְרַגְּלָת f. místo v nohou; נָגַד Hif. הִגִּיד oznámil.

V. 5. אָמַר imp. יֹאמַר řekl; — אֵל k, ke, ku; se suff. אֵלֶיָּהּ k ní; — כֹּל vše; — עָשָׂה imp. יַעֲשֶׂה učinil apoc. יַעֲשֶׂה. —

V. 6. יָרַד imp. יָרַד sestoupil; — גָּרַן humno; — כִּי jako, dle; — צָוָה ustanovil.

V. 7. Pi. צָוָה poručil; — חֲמוֹת švegruše; — אָכַל jedl, imp. יָאֲכַל; — שָׁתָה pil, imp. apoc. יִשְׁתָּה; — יָיִטַב imp. יִיטַב dobrým byl; — לֵב pl. לְבוֹת srdce; — לֵּל opisuje větu účelnou; s inf.; — שָׁכַב imp. יִשְׁכַּב inf. שָׁכַב položil se, šel spat; — קֶצֶה c. קֶצֶה, pl. קְצוֹת konec, vrch; — עֲרָמָה pl. עֲרָמִים (i עֲמוֹת) stoh (se snopů); — לוּט skryl; part; לוּט za to však vyskytuje se לָט skrytě; בָּלָט v skrytě; — גָּלָה Pi. גָּלָה imp. apoc. יִגַּל odkryl; — מְרַגְּלָת místo v nohou; שָׁכַב imp. יִשְׁכַּב položil se; —

V. 8. חָצִי púl; — לַיִל s הֵּ parag. לַיִלָּה noc; — חָרַד imp. יִחַרַד zachvěl se, ulekl se; — אִישׁ pl. אַנְשִׁים muž; — לָפַת imp. יִלְפַת skrčil se; zkormoutil se; — אִשָּׁה pl. נָשִׁים žena; — שָׁכַב položil se; —

V. 9. מִי kdo; — אַתָּה f. ty; אַתָּה m. ty; — אֲנִי já; — אִמָּה pl. אִמּוֹת děvka; služebnice; — פָּרַשׁ imp. יִפְרֹשׁ rozprostřel; — כָּנָה obruba, konec (šatu); — עַל nad, na; — כִּי neboť; — גָּאַל rozvázal; pomstil (krev, což jest povinností příbuzných) part. גָּאַל příbuzný.

V. 10. בָּרַךְ imp. יִבְרַךְ ohnul se, klekl, žehnal, part. pass. בְּרוּךְ požehnaný; — יְהוּה Im. vl. Boha; — בַּת pl. בָּנוֹת dcera; — יָיִטַב imp. יִיטַב dobrý byl; Hif. הִיטִיב dobře učinil; — חֶסֶד pl. חֶסְדִּים přízeň, láska; — אַחֲרוֹן zadní, pozdější; מִן od; nad; — רִאשׁוֹן první; — בְּלִתִּי ne, bez, לְבִלְתִּי s inf.; הִלָּךְ imp. יִלָּךְ šel, inf. לָקַת; — אַחֲרַי za, po; — בְּחֹרִים pl. בְּחֹרִים

mladík, jinoch; — דָּל pl. דְּלִים chudý, nízký; — וְאִם — אִם buď — nebo; — עָשִׂיר pl. עֲשִׂירִים bohatý, zámožný.

V. 11. עַתָּה nyní; — אַל- ne!; — יָרָא imp. יִירָא bál se; — כָּל vše; — עָשָׂה fut; יַעֲשֶׂה učinil; — כִּי nebot; — יָדַע imp. יָדַע věděl, znal; כָּל- všecok; — שָׁעַר pl. שְׁעָרִים shromáždění; — עַם lid, pl. עַמִּים; — כִּי že; — אִשָּׁת f. žena; — חֵיל sila, moc; řádný, etnostný, statný; —

V. 12. אֲמָנָם opravdu, zajisté; — אִם כִּי jen, také, byt; — גָּאֵל příbuzný; — יֵשׁ jest; — גַּם také; — קָרוֹב blízký; — מִמֶּנִּי než já; —

V. 13. לֹון přenocoval; zůstal; Hif. לִין imperat. לִין dopustil, by zůstal; — בָּקָר ráno; — אִם- jestliže ne, kdyby ne; — גָּאֵל imp. יִגָּאֵל podržel (právem příbuzenství), intr. nebyl vázán, zbavil, rozvázal; טוֹב dobře; אִם-לֵא pak-li ne; — חָפֵץ imp. יַחְפֹּץ žádal, chtěl; s לְ a inf.; — חַי živ; — שָׁכַב položil se; — עַד až do.

V. 14. קוּם imp. apoc. יָקָם vstal; — טָרַם dřívě než s imp.; — כּוֹר sebral; sešel se; — אֶת- s, se; — רָעָה (vl. part.) druh, přítel; — אַל- ne při zákazu; — יָדַע poznal; — בּוֹא vešel, imperf. יָבוֹא; — גָּרַן mlat, humno; —

V. 15. יָהַב dal, položil, rozestřel; — מְטַפְּחֹת f. pl. מְטַפְּחֹת dlouhý svrchní šat, plášť; — עַל nad, na; — אָחֻז imp. יֵאָחֻז s. בְּ držel; imp. יֵאָחֻז; — מָדַד imp. יָמַד naměřil; שֵׁשׁ f., שֵׁשֶׁת šest, m. — שָׁעַר pl. שְׁעָרִים míra, vyskytuje se ojedinele pouze zde; — שִׁית imp. יִשִׁית, apoc. וַיִּשֶׁת postavil, vložil; — עִיר město; —

V. 16. חֲמוֹת švegruše; — מִי kdo; — בַּת dcera; — נָגַד byl zřejmým, Hif. הִגִּיד oznámil; — אֵת značka accus.; — עָשָׂה imp. יַעֲשֶׂה učinil; —

V. 17. אֵלָה tito; — נָתַן dal, impf. יִתֵּן; — רִיקָם prázdný; —

V. 18. יָשַׁב imp. יָשַׁב zůstal; seděl; — עַד až; — יָדַע uzřel; — אֵיךְ jak; — נָפַל imp. יָפַל dopadl; — דְּבָר věc, záležitost; — לֹא ne; — שָׁקֵט imperf. יִשָּׁקֵט byl tichým, přestal; — כִּי אִם- až; — כָּלָה fut. יִכָּלֵה byl hotov, Pi. ukončil, naplnil; — דְּבָר slovo; věc; — יוֹם pl. יָמִים den. —

Hlava IV.

V. 1. עָלָה imp. יַעֲלֶה vstoupil; — שָׁעַר pl. שְׁעָרִים brána; — יָשַׁב imperf. יָשַׁב seděl; שָׁם tam; — הִנֵּה hle! — גּוֹאֵל příbuzný; — עָבַר imp. יַעֲבֹר přecházel; דְּבָר mluvil Pi. דִּבֶּר; — אָמַר řekl, imp. וַיֹּאמֶר; — סוּר imperf. יִסוּר uchýlil se, odešel; — יָשַׁב impert. שָׁב, שָׁבָה posadil se; — פֹּה zde; — פְּלִגִּי adj. m. jistý, jehož jméno zamlčeno; — אֶלְמִנִי osamělý, vzdálený; s כִּי spojeno: onen vzdálený, Nejmenovaný, zamlčený, tudíž: jistý; — סוּר uchýlil se imp. וַיִּסַּר.

V. 2. לקח vzal, imp. יקח; — עשר f., עשרה m. deset; — איש pl. אנשים muž; — מן z, ze; — זקן pl. זקנים stařec, starší; — עיר pl. ערים město; —

V. 3. חלקה pl. חלקות kus, díl; — שדה pl. שדות pole; — אח pl. אחים bratr; — מכר imp. ימכר prodal; — שוב vrátil se, imprf. ישוב; —

V. 4. אני já; — גלה impf. יגלה odkryl, zjevil; sdělil; — און duál אונים ucho; — קנה fut. יקנה apok. יקן koupil; — נגד před; — ישב seděl; — זקן starší; — עם lid; — אם — li, jestliže; — גאל imp. יגאל zpět žádal; vykoupil; — אם-לא pak-li ne; — נגד Hif. הגיד oznámil; — ידע imprf. ידע poznal, věděl; — כי neboť; — אין není; — זולת (זולתה) st. v. זולת (oddělení) předl. mimo; — ואנכי a já; — אחרי po, za; —

V. 5. יום den; — קנה imprf. יקנה koupil; — יד duál ידים ruka; — מאת od; — אשת f. žena; — מות zemřel; part. מת zemřelý; — קום imprf. apoc. יקום vstal; Hif. הקים učinil, by vstal, zbudoval; vzbudil; — שם jméno; — גחלה f. dědictví; majetek; —

V. 6. יכל imprf. יוכל mohl; לא אוכל nemohu; — פן aby ne; — שחת imprf. ישחת byl stisněn, snižen; — אתה ty; — גאלה přibuzenství;

V. 7. זאת f. tato, זה tento; — פנה pl. פנים tvář; — על nad, na, při; — תמורה f. postoupení, zaměnění; — קום vstal; Pi. קים utvrdil, postavil; — שלף imprf. ישלף sezul; — געל du. געלים střevíc, sandál; — נתן dal; — רעה c. רעה druh, תעודה zvyk; zákon; —

V. 8. קנה imprf. יקנה koupil; — שלף imprf. ישלף sezul; — געל du. געלים střevíc; —

V. 9. עד pl. עדים svědek; — אתם vy pl.; — קנה koupil; obdržel; —

V. 10. גם také; — אשת manželka, žena; — קנה impf. יקנה koupil; — ל za; — אשה pl. נשים žena; — קום impf. יקום, ap. יקם vstal; — Hif. הקים postavil, vzbudil; — ל ku (opsáno s větou účelnou: aby) s inf.; — שם jméno, pl. שמות; — מות zemřel; — על nad, v; — גחלה pl. גחלות majetek, dědictví; osud; — לא ne; — פרת impf. יפרת usekl; — מעם z; — אח pl. אחים bratr; — מן z, ze; — שער brána, pl. שערים; — מקום c. מקום místo; — עד pl. עדים svědek; — אתם vy; pl. od אתה ty; — יום pl. ימים den; — היום dnes; — זקן pl.

V. 11. זקנים stařec, starší; — נתן impf. יתן dal; — בית, c. בית, pl. בתים dům; — כּ jako; — רחל (ovce) Im. vl. ž. dcery mladší Lábanovy; — לאה jm. vl. ž. (vl. tupá) jméno starší dcery Lábanovy; — בנה impf. יבנה postavil, zbudoval; שני m. dva; שנית dvě; dual שנים m., שתים f. (c. שתי) oba dva; — ישראל Im. vl. Jakobovo (bojovník boží); — עשה impf. יעשה učinil; — חיל síla, moc, udatnost, ctnost; — אפרת Im. vl. Běthlechema; — קרא impf. יקרא jmenoval; měl jméno; chválil.

V. 12. פָּרַץ (vl. trhlina) od פָּרַץ roztrhl; Im. vl. syn Jehúdův a Támary; — יָלַד impf. יָלַד porodil; zplodil (o muži); תָּמָר (vl. palma, za její vlastnost štihlá) Im. vl. ž.; — יְהוּדָה (Velebený), od יָדָה Hif. chválil; jm. vl. m.; — זָרַע c. זָרַע simě; — נַעֲרָה pl. נַעֲרוֹת dívka, služka, děvka; — זֶה tento, זֹאת tato; — אֵלֶּה tito;

V. 13. לָקַח impf. יָקַח vzal; — נָתַן impf. יָתַן dal; — הִרְיוֹן početí; — יָלַד porodil impf. יָלַד; — בֵּן pl. בָּנִים syn; —

V. 14. אִשָּׁה pl. נָשִׁים žena; — בָּרַךְ sklonoil se, klekl, part. pass. בָּרוּךְ požehnaný; — שָׁבָה impf. יִשְׁבֶּה odvedl; — שׁוּב fut. יָשׁוּב obrátil se, Hif. הִשְׁבִּיב odvrátil; גָּאֵל přibuzný; — קָרָא impf. יִקְרָא jmenoval, měl jméno;

V. 15. שׁוּב obrátil se; Hif. הִשְׁבִּיב odvrátil; těšil; — נַפְשׁ pl. נַפְשׁוֹת duše; — כּוּל měřil, Pi. redupl. כָּלַל choval, měl; vydržoval; Pu. כָּלַל; Hif. הִכִּיל; שִׁיבָה stáří, starota; — כָּלָה pl. כְּלוֹת nevěsta; — אָהַב miloval, impf. יָאָהַב — מוֹב od. m., f. מוֹבָה dobrý; שָׁבַע f. sedm; m, שָׁבַע; — בֵּן pl. בָּנִים syn; —

V. 16. לָקַח vzal, impf. יָקַח; — יָלַד pl. יְלָדִים zrozenec, dítě; — שׁוֹת postavil, položil; Hif. הִשִּׁית v impf. užíváno; — חֵיק m. ňadra, prsa; klín; — אָמַן podporoval, part. אָמֵן pěstoun; אִמְנָת pěstounka.

V. 17. שָׁכַן (part. od שָׁכַן usídlil se;) m. soused; f. שְׁכֵנָה pl. שְׁכֵנוֹת sousedka; — יָלַד impf. יָלַד porodil, zplodil, Pu. יָלַד narodil se; — עוֹבֵד (od עוֹבֵד zahalil); Im. vl. m.; — הוּא on; — אָב c. אָבִי otec, pl. אֲבוֹת; — יָשִׁי (vl. žijící, od יָשׁ byl.) Im. vl. Jišai; — דָּוִד (od דָּוִד miloval) vl. milý; Im. vl. David; —

V. 18. אֵלֶּה tito; — תּוֹלְדוֹת pl. תּוֹלְדוֹת rod; יָלַד impf. יָלַד porodil, zplodil; Hif. הִזְלִיד zplodil; — תְּצַרֵּן Im. vl. (kvetoucí, od תְּצַר kvetl); Chezron; —

V. 19. רָם (Vysoký) Im. vl. Rám; — עֲמִינָדָב Im. vl. (vl. muž štědrosti) Aminadab; —

V. 20. נַחְשׁוֹן Im. vl. Nachšon (vl. kouzelník, od נָחַשׁ šeptal); — שְׁלֹמֹה Im. vl. Salmáh;

V. 21. שְׁלֹמֹן (vl. oděný) Salmon; —

Vysvětlivky.

בֵּית לֶחֶם (vl. dům chleba) Beth lechem, slulo dříve (אֶפְרַת vl. úrodnost) Efrat a leží asi 2hodiny na jih od Jerúšálam (יְרוּשָׁלַם t. j. místo pokoje). Zde sídlil Elímelek, Noami, Rút, Bóaz, Obéd, Išai a sám David se zde narodil, pročez slulo též městem Davidovým (I. kn. král. 16 hl., v. 1. atd.; 17 hl., v. 1. atd.) Na beth-lechemských nivách pásal mladistvý Jšaides David svá stáda až od Samuěle byl na krále pomazán.

יְהוּדָה Im. vl. Jehúdáh (od הוּד zněl, pěl, velebil) vl. Velebený; Jméno 4. syna Jákubova a Lé-ina; též jméno kmene a kraje.

מוֹאָב I. Moš. hl. 19, v. 37. Móáb, syn Lót-ův po zahnání obrovského kmene Eminů sídlili potomci Móábovi východně od řeky Jardén-u a moře mrtvého (יַם הַמֶּלַח); byli později od Amorrhitů za Arnon zatlačeni (IV. Moš. hl. 21, v. 13; V. Moš. hl. 2, v. 9); kraj moabský (שְׂדֵה מוֹאָב) byl částečně řekou Arnonem, mořem mrtvým pouští a Edomem uzavřen měl úrodná údolí a byl hojně Arnonem a Zeredem svažován. Zde dařilo se víno a rostla pšenice, bujné nivy skýtalý pastvu ovčím a dobytku.

Betlechemita Elímelek přišel do kraje moabského s. Noámi, manželkou svou a 2 syny, z nichž Machlon pojal za manželku Rút-u, moabitka, Kiljón pak Orpu.

Když israělité do země zaslíbené táhli dal král moabský Balák jim Balaamem zlořečiti, tento však řízením Božím jim dobrořečil (IV. Moš. hl. 22, v. 1, hl. 23, v. 1). Moábští sváděli israelity k nemravnostem a modloslužbě.

Nemravným kultem uctívali Moábité Beelfegora a bohu Chamosovi přinášeli oběti lidské. (IV. Moš. hl. 21, v. 29; hl. 25, v. 1; IV. král. hl. 3, v. 27; hl. 23, v. 13).

Za času soudců byl Israěl Moábitům 18 let poplatným až za soudce Aoda dosáhl opět toužené svobody.

Než synové israelští činili opět zle před tváří Jehovovou i dopustil Jehova, že Eglon, král moabský je říši své podmanil kn. soud. hl. 3, v. 12, později pokořil je král Saúl a uvedl moabské ve své poddanství (I. král. hl. 14, v. 47; II. král. hl. 8, v. 2).

Po smrti Achabově se moabští vzbouřili proti israelským, ale byli od Jorama a Josafata pokořeni (IV. král. hl. 1, v. 1; hl. 3, v. 6).

Když Teglatsalasar a Salmeron odvedli 10 kmenů do zajetí, obsadili Moábiti mnohá města za Jardén-em (I. Chr. hl. 5, v. 2; IV. král. hl. 18, v. 9) upadli však pod vládu babylónskou, pak perskou a konečně nadvládí řecké. (Amos hl. 2, v. 1, Jsaj. hl. 15, v. 1; hl. 16, v. 1).

Po zajetí babyloském oživil nový náboženský duch israële a tu mimo jiné zapovězeny byly sňatky s Moabítskými, by nebezpečí modloslužby bylo odstraněno. (I. Esdr. hl. 9, v. 1; II. Esdr. hl. 13, v. 1.)

Až je konečně makabejský Alexander Janäus potřel (r. 90) př. Kr. a od toho času ztrácí se moabští mezi Araby.

אֱלִימֶלֶךְ (Bůh jest král) Elimelek pocházel z Bethlechema v pokolení Jehúdově.

נְעֻמִי (místo נְעֻמִית Milostivá) Noami, manželka Elimelekova.

מַחֲלֹן (z מַחֲלָת vl. Nemocný) Machlón syn Elimelekův, který pojal za manželku Rút-u, moábitku.

כִּלְיֹן (vl. scházející, mizící) Kiljón 2. syn, který za manželku pojal moábitku Arpu (עֲרַפָּה gazella) a bydlila Elimelekova rodina asi 10 let v Moabsku.

Kniha „Rút“ podává nám příspěvek ku rodinnému právu hebrejskému. Ač byl sňatek ponechán vůli doň vstupujících (contrahentů), přec v některých případech byl zákonem též určen.

Zemřel-li někdo bez potomků, měl bratr zemřelého povinnost vdovu za manželku pojeti; a nebylo-li bratra pak měl ji pojmouti nejbližší příbuzný. Prvorozenému synu z takového manželství dostalo se jména zemřelého bratra anebo příbuzného.

Bratr, který vdovu takovou za manželku pojal zval se Talam t. j. ženich z povinnosti a vdova Telemet (nevěsta z povinnosti).

Příbuzný, který místo bratra vdovu za manželku pojal zván byl נָסֵל (vl. vykupitel).

Sňatek z povinnosti nalézáme již dávno před Mošé-em (I. Moš. hl. 38, v. 8) kde Jehúdáh dal synu svému druhorozenému Onánovi Tamaru, vdovu po prvorozeném synu svém Hér-ovi za manželku. Sňatek ten měl za účel vzbuditi símě bratru a takový sňatek z povinnosti pojal i Mošé do zákona viz kn. V. Moš. hl. 25, v. 5 atd. kde čteme:

V. 5, když by bydlili bratři spolu a jeden z nich umřel by bez dětí, žena mrtvého nevdá se za jiného, ale pojme ji bratr jeho a vzbudí símě bratra svého: —

V. 6, a prvorozeného syna z ní nazůve jmenem jeho, aby nebylo vyhlazeno jmeno jeho z Israēle. —

V. 7. Jestli-že by pak nechtěl pojiti manželky bratra svého, kteráž právem k němu sluší, půjde žena ta ku bráně města, a mluviti bude ku starším a řekne: Nechce bratr muže mého vzbuditi jména bratra svého v Israēli, ani mne za manželku vzíti. —

V. 8. Ihned povolati ho dají a otáží se ho. Jestli-že odpoví: Nechci ji za manželku pojiti:

V. 9, přistoupí žena k němu před staršími a szuje střevíc s nohy jeho a pline mu na tvář a řekne: Tak stane se člověku, kterýž nevzdělává domu bratra svého:

V. 10, a slouti bude jmeno jeho v Israēli: Dům szutého.

Zákon o sňatku z povinnosti udržel se i za dnů Rút-iných v plném svém rozsahu a platnosti kn. Rút. v. 12, hl. 4:

„Aniž odpírám, že bych nebyl příbuzný, ale jestiž jiný příbuznější, než-li já, (praví Bóaz).

Z toho vidno, že zákon o sňatku z povinnosti byl rozšířen ve svém obsahu i na nejbližší příbuzné (ostatně viz příklad Jehúdův, který s vdovou po synech svých Támar sám se sešel) avšak v hl. IV, v. 3, nazývá Bóaz Elímeleka bratrem svým a onoho příbuzného an praví:

V. 3. Díl pole bratra našeho prodá Noami.

Příbuzný ten však postoupil práva příbuznosti Boázovi, což v knize naší symbolicky označeno jest tím, že sezul střevíc a podal jej Bóaz-ovi.

Podobný sňatek z povinností nařizuje v rodinném právu římském „lex levirātūs“, kde příbuzný, který se se vdovou zasubuje slove „levir“.

Zákon levirátu nacházel se i u Athéňanův a do dnes jest obyčejem u Drůzů a Arabů.

Příčina takového sňatku jest u orientálů více oekonomická. Svelikou obětí koupená žena měla býti rodině uchována a jí jakýmsi odškodněním měl býti sňatek s nejbližším příbuzným.

Mošé podává ovšem ve svém zákoně mnohem vážnější pohnůtky než jest ona oekonomická jako uchování jmena a rodiny.

Zákon o sňatku z povinnosti byl ovšem zmírněn tak, že nechtěl-li nejbližší příbuzný vdovu pojati za manželku, buď byla mu obuv szuta, anebo dle Rút hl. IV, v. 7 szul tento střevíc sám a podal jej tomu, komu právo ku sňatku odstupoval a to před staršími města.

Celý process odstoupení práva ku sňatku dál se dle Rút hl. 4, v. 4 před 10 staršími z lidu, kteří ač jich počet není v zákoně Mošé-ově stanoven, již tehdy byli soudci vlastně svědky kompetentními.

Dle obou míst zasedal tento soud u brány města.

Pohnati mohla před starší vdova sama dle Moše-ova zákona, když sňatek příbuzný odepřel, tu ona sezula jeho obuv (potupa)!

Neodporoval-li přímo a postupoval-li práva sezul pohnaný obuv sám a dal tomu komu právo ku sňatku odstupoval.

Ve hl. IV, v. 11.

Jest zmínka o Rácheli a Lé-e, dcerách Lábanových, které za manželky pojal Jákub, příjímím Israel, které u potoka Jáboku a sice u místa Fanuěl t. j. tvář Boží obdržel; Čtvrtý syn Jákobův a Léý, byl od této nazván Jehúdáh, synové Jehúdovi byli: Hér, který pojal za manželku Tamar-u a po jeho smrti dal ji Jehúdáh druhému synu svému Onánovi, po jehož smrti měl ji pojmouti za manželku Šelah, třetí syn Jehúdův, který však sňatek z povinnosti odepřel.

Načež Tamar, aby vzbudila jméno muže svého nadběhla Istí Jehúdovi, který s ní zplodil Chezrona atd. viz I. kn. Moš. hl. 38.

Hlava IV vypravuje dále rodokmen krále Davida, jehož etymol. vysvětlivky viz v slovníku.

Ač idylou podává kniha Rút, zejména však 4. hl. této knihy důležitou úkázku stávajících obyčejů právních za dnů Bóaz-ových s nepřímým narážením na dávné a prastaré zvyky v Israeli již před Mošé-em.

Contradikce č. odpor

nacházející se ve hl. I, v. 21 a hl. IV, v. 3—6 dá se snadno vysvětliti; neboť Noami vyšla plna מְלֶאכֶה bohatství rodinného mělať manžela a 2 syny než vrátila se רֵיקָא prázdná tohoto bohatství. Ovšem měla v Betlechemě pole, které však v době neúrody a hladu nestačilo ji a manžela a 2 syny vyživiti a proto Elimelek odešel do kraje Moábského, z něhož osiřelá a chudá vrací se Noami do Efraty.

Od téhož spisovatele vyšla následující díla:

1. První hebrejsko-český slovník za . . . . . 20 kr.
2. Arabsky čísti a psáti . . . . . 25 kr.
3. Syrsky čísti a psáti . . . . . 25 kr.
4. Porta linguarum orientalium bohemica . . . . . 20 kr.
5. רֹזֵת (slovník) . . . . . 28 kr.
6. עִבְרִית (slovník) právě v tisku.